

Handbok

Ett stöd vid markägar- och
väghållarkontakter

Handbok vid markägare- och väghållarkontakter med koppling till leder

En god relation med berörda markägare och väghållare är avgörande för att skapa och underhålla en attraktiv och fungerande led. Detta stödmaterial ger råd för en konstruktiv dialog som balanserar intressena hos berörda parter. Materialet kan användas i sin helhet eller i utvalda delar.

Erfarenheten är att besökare vill göra rätt, bara de får förutsättningar att göra det. Därför är bra ledplanering och tydlig information till besökare viktigt för att undvika problem.

Inledande kontakt och förberedelser

- Idéer, förslag och synpunkter som har koppling till markägare/väghållare kan uppstå på många olika sätt.
- Beakta synpunkterna snarast möjligt för att undvika eventuell irritation och känslan av att "ingen-ting händer".
- Samla och inhämta kunskap från en arbetsgrupp med olika kompetenser för att skapa en stabil intern kunskapsbas.
- Skapa engagemang från markägaren i tidigt skede genom att låta dem vara med att påverka.
- Se till att vara väl förberedd inför möten genom att klargöra nuläge och framtida planer.
- Kontakta markägaren/väghållaren i ett tidigt skede och erbjud flexibla tider för möte.
- Se över om det finns någon tjänsteperson som redan har god dialog med aktuell markägare/väghållare. Det kan vara en stor tillgång för fortsatt god dialog.

Genomförande av dialog

- Minst en kommunrepresentant med mandat bör delta i möten. I vissa fall behövs även övriga relevanta aktörer, såsom ledhuvudman, kommunekolog, infrastrukturstrateg, länsstyrelse, föreningar etc.
- Försök att träffas personligen första gången för att skapa en god relation.
- Skicka information i förväg för att markägaren ska kunna förbereda sig inför det personliga mötet. Markägaren ska aldrig behöva ta del av information via omväg, t ex via tidning, sociala medier eller annat sätt.
- Var tydlig med att syftet med mötet är att balansera olika intressen.
- Skapa en välkomnande atmosfär, t ex genom att bjuda på fika.
- Håll möten utomhus om möjligt, men anpassa efter markägarens förutsättningar.
- Använd kartor utan färdiga linjedragningar för att involvera markägaren i planeringen.
- Lyssna på markägarens behov och förslag innan konkreta planer läggs fram.
- När personliga möten inte är möjliga, bjud då in till större markägarmöten (gärna i fält) där du delar in deltagarna i mindre grupper.
- Planera för att alla möten och dialoger tar tid. Låt det ta tid för markägaren/väghållaren att bearbeta den information som getts vid möten och samtal. Undvik att forcera fram något.

Farhågor hos markägare och väghållare

Antalet besökare blir för många om vi märker upp en led

Så är sällan fallet om det inte är en exceptionell plats. Majoriteten av de som använder lederna följer anvisade markeringar och har dessutom många mil att sprida ut sig på.

Nedskräpning

Det är inget känt problem längs vandrings- och cykelleder. Detta är främst ett problem vid platser som nås med bil. Om nedskräpning skulle uppstå tar man en diskussion med kommunen kring hur problemet ska lösas.

Toalettbehov

Generellt sett är detta inget problem längs vandrings- och cykellederna. Det finns goda toalettmöjligheter på lägerplatser och större rastplatser. Denna typ av problem går att planera och bygga bort.

Störning och insyn

Många markägare har starka band till sin fastighet. Visad respekt för privata skyltar, bommar och tomtgräns minskar irritation. Vandrings- och cykelleder nära bostaden kan upplevas som inkräktande. Det går alltid att tillsammans diskutera alternativa dragningar av led så att hemfridszonen beaktas.

Slitage & kolliderande intressen

En markerad led kanaliserar besökare och minskar slitaget på omgivande natur.

Med rätt planering begränsar inte lederna markanvändningen för ägaren som t ex använder marken för att bedriva skogsbruk, jakt, odling eller bete. Gemensam planering av ledens sträckning bör göras för att säkerställa att markanvändningen kan fortsätta utifrån markägarens behov. Under vissa perioder kan alternativa dragningar eller särskild information om önskvärt beteende riktas till cyklister och vandrare.

Parkering

Undvik att parkerade bilar hindrar framkomligheten för arbets- och uttryckningsfordon genom att skapa lämpliga parkeringsytor i närheten av leden. Samråd med markägaren om var de anser att det är lämpligt att parkera. Tydligt anvisade parkeringsytor gör det också lättare för besökaren att planera sitt besök.

Brand

Färdiga informationsskyltar om att elda rätt finns att placera vid fasta eldstäder. Vid alla lägerplatser eftersträvas att besökare ges möjlighet att släcka elden efter sig, antingen från naturligt vattendrag eller regntunnor. Det är en fördel med besökare som rör sig i området för att snabbt upptäcka en eventuell brand.

Jakt

Många markägare oroar sig för att jakten störs av besökare på leden. Med god dialog och tydlig förhandsinformation på ledernas etablerade hemsidor minskar risken för konflikter. Via ledernas hemsidor kommuniceras t ex tidpunkter för jakt och alternativa stråk. I fält är det bra att jaktansvarig hänvisar till samma alternativa stråk samt sätter ut tillfälliga varningsskyltar "Jakt pågår".

Evenemang på leden

Vid evenemang ska en tidigt kontakt tas med huvudmannen och därefter kommunansvarig tjänsteman samt markägare som måste ge tillstånd.

Fördelar med en vandrings- eller cykelled på mark och väg

- En led kanaliserar besökare till bestämda sträckor och en majoritet följer markerade leder.
- En led minskar risken oönskade inofficiella stråk (typ Alltrails eller Park4night)
- En led kan ge möjlighet till praktiskt skötselstöd längs lederna enligt avtal med kommun.
- En led kan utgöra en viktig kommunikationskanal för att informera om exempelvis jakt eller avverkning.
- En led ger markägaren möjlighet att sprida kunskap om markanvändning, skogsbruk eller områdets historia.
- En led kan ge synlighet för lokala sevärdheter och aktiviteter och en möjlighet att berätta mer om vad som finns att se och göra i närområdet.
- En led kan ge markägaren intäkter genom tjänster som t ex vedförsäljning, fikaskåp, torkmöjlighet, boende eller gårdsförsäljning. Tjänsterna kan vara avgiftsbelagda eller frivilliga. Tänk på att utländska besökare saknar tillgång till Swish.
- Företagsverksamhet längs leden kan marknadsföras genom kommunens och ledhuvudmannens kommunikationskanaler t ex genom hemsidor och sociala medier.
- Besökare kan fungera som extra ögon för stängsel, betesdjur och brandrisk – förutsatt att kontaktuppgifter finns tillgängliga i fält.
- Då ersättning för erhållning av led inte är möjlig kan kommunen istället erbjuda andra typer av tjänster, t.ex. grusning av väg etc.
- Vid behov arrangeras markägarträffar tillsammans med kommun och Stiftelsen Skånska Landskap.

Hur leder bidrar till en hållbar och attraktiv miljö

- Region Skåne, Stiftelsen Skånska Landskap och kommunerna arbetar utan vinstintresse för att skapa attraktiva platser för medborgarna.
- Cykel- och vandringsleder skapar förutsättningar för människor att röra på sig, vilket bidrar till bättre folkhälsa och minskad belastning på sjukvården.
- Genom att underlätta cykling och vandring som alternativ till bilresor kan koldioxidutsläpp minska och bidra till en mer hållbar framtid.
- Cykel- och vandringsleder ger fler människor tillgång till naturen, vilket bidrar både till rekreation och till en ökad förståelse för värdet av att bevara vår miljö.
- En välplanerad cykel- och vandringsled skapar en säkrare miljö för både fotgängare och cyklister, vilket minskar risken för olyckor.
- Forskning visar att områden med välutvecklade leder kan höja fastighetsvärden och öka attraktionskraften för boende i området, vilket kan vara fördelaktigt för markägare.

Ersättningar för användande av mark eller väg

Generellt ges ingen ekonomisk ersättning för att anlägga ny led på privat mark eller väg. Detta för att bevara allemansrättens princip om fri tillgång till naturen.

När det gäller enskilda vägar får många markägare och väghållare redan statligt eller kommunalt driftsbidrag för underhåll. Detta innebär dock inte automatiskt att en led kan markeras där, men vägen har en etablerad drift och är öppen för allmänheten. Slitage orsakas i huvudsak av fordonstrafik snarare än av fotgängare och cyklister.

För rast- och lägerplatser på privat mark kan avtal upprättas där markägaren ansvarar för skötsel och underhåll i utbyte mot ersättning. Detta regleras genom överenskommelser mellan berörda parter.

Avslutande tips och råd för en lyckad samverkan

Fortsatt dialog

Innan mötet avslutas så dela alltid kontaktuppgifter (mail, telefon) med varandra, för att underlätta en enkel framtida dialog. Steget ska vara kort mellan markägare/väghållare och kommun om det t ex dyker upp någon fråga eller fundering.

Om inte några avtal skrivs på under mötet, så ge markägaren/väghållaren tid att fundera, och kom överens om och boka in ett uppföljande möte.

Efter avtalsskrivning är fortlöpande kontakt med markägare/väghållare värdefulla. De ger möjlighet att lyfta problem och utmaningar samt informera om nyheter.

Visa gärna uppskattning genemot markägaren i form av ett julkort, ett telefonsamtal eller liknande.

Allemansrätten

Allemansrätten ger oss en unik rätt att röra oss i landskapet, en rättighet som ska värnas. Det finns givetvis även skyldigheter för de som rör sig utomhus på annans mark.

Det ligger ett gemensamt ansvar kring att informera om de skyldigheter som allemansrätten innebär och hjälpa besökarna att göra rätt. Det finns t ex möjlighet att få monterat skyltmaterial på fastigheten som informerar om allemansrätten.

Naturvårdsverket har material kring allemansrätten: <https://www.naturvardsverket.se/amnesomraden/allemanstratten/>

Information & skyltar

För att förebygga slitage och förstörelse arbetar Region Skåne, i egenskap av ledhuvudman, aktivt med information om allemansrätten både digitalt och genom tryckt material. Färdiga informationsskyltar finns att placera vid t ex betesmarker, eldstäder och andra viktiga platser för att öka medvetenheten och främja en hållbar och respektfull användning av leden och naturen.

Tecknande av avtal

Ett skriftligt avtal som fastslår ansvar är starkt att rekommendera, det ger en trygghet för båda parter och tydliggör vad som gäller.

Det finns mallar att tillgå som stöd för avtalsskrivande. Givetvis kan dessa mallar anpassas utifrån behov och situation, t ex gällande avtalstider och platsspecifika överenskommelser. Vissa har valt att ha

initial provotid om markägaren/väghållaren känner sig osäker på eventuella konsekvenser.

Övriga skrifter

Turism på annans mark (här finns även råd till markägare)

[turism pa annans mark folder-2024.pdf](#)

Kontaktuppgifter och länkar

Mer information finns tillgänglig på huvudmannens hemsidor. Under avsnittet "Mer info" återfinns underrubrikerna "Till kommunen" och "Till företagen", där ytterligare relevant information finns samlad. Meddela gärna Region Skåne om du tycker något saknas.

<https://cykelledenskane.se/>

<https://sydostleden-sydostkustleden.se/>

<https://skaneleden.se/>

<https://mtbskane.se>

För strövområden:

<https://skanskalandskap.se>